

1.7. DZIAŁANIA NA ZBIORACH

Zbiory oznaczamy dużymi literami: A, B, C,...
$a \in A$ - czytamy a należy do zbioru A (a jest elementem zbioru A) $a \notin A$ - czytamy a nie należy do zbioru A (a nie jest elementem zbioru A)
<u>zbiór skończony</u> – ma skończoną liczbę elementów <u>zbiór nieskończony</u> – ma nie skończoną liczbę elementów
<u>zbiór pusty</u> $\emptyset$ - zbiór , do którego nie należy żaden element
<u>moc zbioru</u> $\overset{=}{ }A$ - liczba elementów zbioru A

Przykład 1.7.1. Wypisz elementy zbioru:

a) $A = \{x \in C : -2 < x \leq 5\}$.

Rozwiązanie	Komentarz
$A = \{x \in C : -2 < x \leq 5\} = \{-1, 0, 1, 2, 3, 4, 5\}$	Do zbioru A należą wszystkie liczby całkowite większe od -2 i nie większe od 5 .

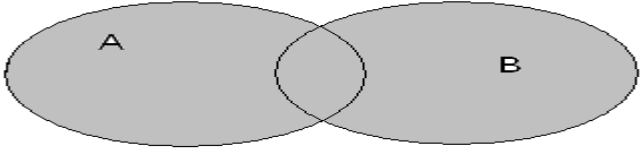
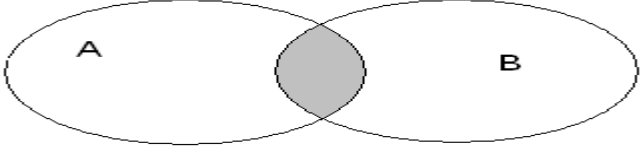
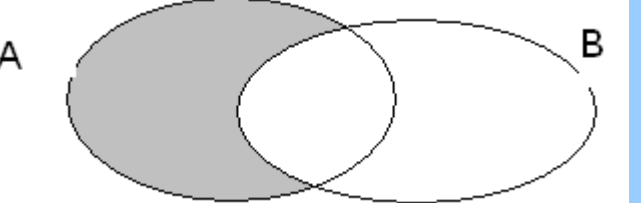
b) $B = \{x \in N : x \text{ jest wielokrotnością } 3\}$

Rozwiązanie	Komentarz
$B = \{x \in N : x \text{ jest wielokrotnością } 3\}$ $= \{3, 6, 9, 12, 15, \dots\}$	Do zbioru B należą wszystkie liczby naturalne, które są wielokrotnościami liczby 3 . Zbiór B jest zbiorem nieskończonym , nie możemy wypisać wszystkich elementów tego zbioru. Zbiór B nie ma elementu największego.

c) $D = \{x \in C_- : x > 5\}$

Rozwiązanie	Komentarz
$D = \{x \in C_- : x > 5\} = \emptyset$	Żadna liczba całkowite ujemna nie jest większa od 5 . Zbiór D jest zbiorem pustym.

Działania na zbiorach

Działanie	Ilustracja graficzna	Zapis symboliczny	Niektóre własności
Suma zbiorów $A \cup B$		$A \cup B = \{x : x \in A \vee x \in B\}$	$A \cup \emptyset = A$
Iloczyn zbiorów $A \cap B$		$A \cap B = \{x : x \in A \wedge x \in B\}$	$A \cap \emptyset = \emptyset$
Różnica zbiorów $A \setminus B$		$A \setminus B = \{x : x \in A \wedge x \notin B\}$	$\emptyset \setminus A = \emptyset$ $A \setminus \emptyset = A$

Przykład 1.7.2. Wykonaj działania $A \cup B$; $A \cap B$; $A \setminus B$; $B \setminus A$ dla zbiorów:

$$A = \{1, 2, 4, 5\} \quad B = \{-6, -3, -2, 0, 1\}$$

Rozwiązanie	Komentarz
$A \cup B = \{-6, -3, -2, 0, 1, 2, 4, 5\}$	Do sumy $A \cup B$ należą <u>wszystkie</u> elementy zbiorów A, B .
$A \cap B = \{1\}$	Iloczynem $A \cap B$ jest <u>część wspólna</u> zbiorów A, B .
$A \setminus B = \{2, 4, 5\}$	Różnicą $A \setminus B$ są elementy, które <u>należą do zbioru A i nie należą do zbioru B</u> .
$B \setminus A = \{-6, -3, -2, 0\}$	Różnicą $B \setminus A$ są elementy, które <u>należą do zbioru B i nie należą do zbioru A</u> .

Przykład 1.7.3. Dane są zbiory

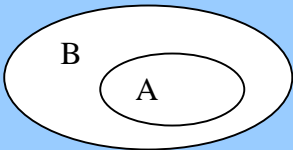
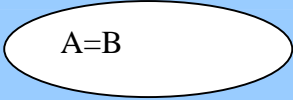
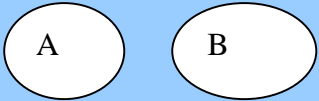
$$A = \{x \in R : x^2 - 81 = 0\}$$

$$B = \{x \in C : x > 2\}$$

$$D = \{x \in N : x \leq 9\}$$

Wyznacz zbiór $(D \cap B) / A$

Rozwiązanie	Komentarz
$A = \{x \in R : x^2 - 81 = 0\} = \{-9, 9\}$	Wypisujemy elementy zbioru A .
$B = \{x \in C : x > 2\} = \{3, 4, 5, 6, \dots\}$	Wypisujemy elementy zbioru B . Zbiór B jest nieskończony.
$D = \{x \in N : x \leq 9\} = \{0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9\}$	Wypisujemy elementy zbioru D .
$D \cap B = \{3, 4, 5, 6, 7, 8, 9\}$ $(D \cap B) / A = \{3, 4, 5, 6, 7, 8\}$	Wykonując działania złożone pamiętamy o kolejności wykonywania działań. Wykonujemy działanie w nawiasie. Wykonujemy działanie $(D \cap B) / A = \{3, 4, 5, 6, 7, 8, 9\} \setminus \{-9, 9\}$.

Relacje między zbiorami			
Relacja	Definicja	Ilustracja graficzna	Zapis symboliczny
<u>Zawieranie się zbiorów</u> $A \subset B$	Zbiór A zawiera się w zbiorze $B \Leftrightarrow$ każdy element zbioru A jest elementem zbioru B (Zbiór A jest <u>podzbiorem</u> zbioru B , a zbiór B jest <u>nadzbiorem</u> zbioru A) $A \not\subset B$ - A nie zawiera się w B		$A \subset B \Leftrightarrow$ dla każdego x $(x \in A \Rightarrow x \in B)$
<u>Równość zbiorów</u> $A = B$	Zbiory A i B są <u>równe</u> $\Leftrightarrow$ mają te same elementy		$A = B \Leftrightarrow$ dla każdego x $(x \in A \Leftrightarrow x \in B)$
<u>Zbiory rozłączne</u>	Zbiory A i B są <u>rozłączne</u> $\Leftrightarrow$ iloczyn tych zbiorów jest zbiorem pustym		$A \cap B = \emptyset$

Przykład 1.7.4. Za pomocą diagramów przedstaw związki między zbiorami C, W_-, N .

Rozwiązanie	Komentarz
<p>The diagram shows three sets represented by circles. A large black circle labeled 'C' contains a smaller blue circle labeled 'N'. To the right, a red circle labeled 'W₋' overlaps with the right side of circle 'C'.</p>	<p>Każde koło przedstawia odpowiedni zbiór C – zbiór liczb całkowitych W_- – zbiór liczb wymiernych ujemnych N – zbiór liczb naturalnych</p>

Przykład 1.7.5. Dane są zbiory

$$A = \{x \in N : x \leq 6\}; B = \{x \in C : -4 < x < 4\}; D = \{x \in N : 4 \leq x < 7\}.$$

Wypisz elementy zbiorów A, B, C , a następnie wśród poniższych zdań wskaż prawdziwe:

- a) $D \subset A$ b) $D \subset B$ c) $(B \cap D) \subset A$
d) zbiory B i D są rozłączne.

Rozwiązanie	Komentarz
$A = \{x \in N : x \leq 6\} = \{0, 1, 2, 3, 4, 5, 6\}$	Wypisujemy elementy zbioru A .
$B = \{x \in C : -4 < x < 4\} = \{-3, -2, -1, 0, 1, 2, 3\}$	Wypisujemy elementy zbioru B .
$D = \{x \in N : 3 \leq x < 7\} = \{3, 4, 5, 6\}$	Wypisujemy elementy zbioru D .
a) $D \subset A$ - zdania prawdziwe	Każdy element zbioru D jest też elementem zbioru A
b) $D \subset B$ - zdanie nie jest prawdziwe	Do zbioru B nie należą 4, 5, 6.
c) $(B \cap D) = \{3\}$ $(B \cap D) \subset A$ - zdania prawdziwe	3 jest też elementem zbioru A
d) zbiory B i D są rozłączne - zdanie nie jest prawdziwe	Zbiór $(B \cap D) = \{3\}$ nie jest zbiorem pustym.

Przykład 1.7.6. Czy zbiory $A = \{x \in N : x^2 = 9\}$ $B = \{x \in R : x^3 = 8\}$ są równe?

Rozwiązanie	Komentarz
$A = \{x \in N : x^2 = 9\} = \{3\}$	Wypisujemy elementy zbioru A .
$B = \{x \in R : x^3 = 8\} = \{2\}$	Wypisujemy elementy zbioru B .
$A \neq B$	Zbiory A i B mają te same elementy.

ĆWICZENIA

Ćwiczenie 1.7.1. (1pkt.) Wypisz elementy zbioru: $A = \{x \in C_+ : 0 \leq x < 5\}$

schemat oceniania

Numer odpowiedzi	Odpowiedź	Liczba punktów
1	Podanie odpowiedzi.	1

Ćwiczenie 1.7.2. (4pkt.) Dane są zbiory

$$A = \{x \in N : -1 \leq x \leq 2\}$$

$$B = \{x \in C : x > 1\}$$

$$D = \{x \in R : 2x - 5 = 3x - 4\}$$

Wyznacz zbiór $(A/B) \cup D$

schemat oceniania

Numer odpowiedzi	Odpowiedź	Liczba punktów
1	Wypisanie elementów zbioru A	1
2	Wypisanie elementów zbioru B	1
3	Wypisanie elementów zbioru D	1
4	Podanie elementów zbioru $(A/B) \cup D$	1

Ćwiczenie 1.7.3. (1pkt.) Które ze zbiorów $\{0\}, C_+, W_+$ są podzbiorem zbioru N .

schemat oceniania

Numer odpowiedzi	Odpowiedź	Liczba punktów
1	Podanie odpowiedzi.	1

Ćwiczenie 1.7.4. (1pkt.) A jest zbiorem liczb podzielnych przez 2. B jest zbiorem liczb podzielnych przez 5. Czy zbiory A i B są rozłączne?

schemat oceniania

Numer odpowiedzi	Odpowiedź	Liczba punktów
1	Podanie odpowiedzi z uzasadnieniem.	1